

О. Дяків, І. Різніченко

ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ІНВАЛІДІВ ТА ОДИНОКИХ НЕПРАЦЕЗДАТНИХ ГРОМАДЯН В РЕГІОНІ

Соціальний захист сьогодні має важливе значення для всіх без винятку аспектів суспільного життя. Перед державою гостро стоїть питання про виконання своїх соціальних зобов'язань перед громадянами. Проблема соціального забезпечення – не тільки економічна, а й політична проблема, а в остаточному підсумку - основа національної безпеки держави.

Негаразди в економіці, які визначають сьогоднішні реалії буття, не дають змоги забезпечити належний рівень життя значної частини населення, надати потрібну соціальну підтримку всім, хто її потребує. Ці обставини змушують шукати цивілізовані варіанти вирішення соціальних питань. Саме тому останніми роками особливо активно розгорнулося реформування системи соціального захисту населення.

Висока актуальність зазначених проблем знаходить широке відображення в економічній літературі. Значну увагу їх вивченню приділяють вітчизняні вчені А. Гриненко, Е. Лібанова, В. Скуратівський, І. Сирота, які в своїх працях розкривають важливі аспекти теоретико-методологічних і практичних підходів до формування нової активної соціальної політики та політики соціального захисту найвразливіших верств населення.

Проте є ще низка питань, що не знайшли чіткого відображення в науковій літературі, зокрема недостатньо розкритий механізм організації соціального обслуговування інвалідів та одиноких непрацездатних громадян. Недостатнє наукове обґрунтування таких аспектів призводить на практиці до виникнення ряду проблем, особливо це стосується базових рівнів. Тому є необхідність осмислення форм і напрямків обслуговування найвразливіших верств населення, що і спонукало до вибору предмету нашого дослідження.

Один із важливих напрямків роботи органів соціального захисту населення – організація соціального обслуговування пенсіонерів, інвалідів та одиноких непрацездатних громадян похилого віку.

У Тернопільському районі ця робота покладена на територіальний центр соціального обслуговування пенсіонерів, інвалідів та одиноких непрацездатних громадян.

Територіальний центр є спеціальною установою, що надає послуги пенсіонерам, інвалідам, одиноким громадянам похилого віку та іншим соціально незахищеним особам вдома, в умовах стаціонарного, тимчасового та постійного перебування. Ці послуги спрямовані на підтримку їхньої життєдіяльності і соціальної активності.

До складу територіального центру входять такі структурні підрозділи:

1. Відділення соціальної допомоги вдома.
2. Петриківський геріатричний будинок-інтернат.
3. Відділення організації надання грошової та натуральної адресної допомоги малозабезпеченим непрацездатним громадянам.
4. Відділення медико-соціальної реабілітації.

Основними завданнями територіального центру є виявлення одиноких непрацездатних громадян, які потребують соціально-побутового і медико-соціального обслуговування та допомоги. Обстеження проводять спільно з представниками закладів охорони здоров'я, житлово-комунальних контор, громадських організацій з метою встановлення матеріально-побутових умов проживання і визначення потреб в необхідності надання різних видів послуг.

Плановими завданнями також є встановлення зв'язків з підшефними підприємствами, сільськогосподарськими товариствами, установами, організаціями, незалежно від форми власності, з питань соціального обслуговування та надання допомоги непрацездатним громадянам.

Територіальний центр через свої підрозділи забезпечує високоякісне надання різних видів соціально-побутових, комунальних та медико-соціальних послуг непрацездатним громадянам відповідно до висновків лікарів про ступінь втрати здатності до самообслуговування, а саме:

- придбання та доставку продовольчих та промислових товарів за рахунок обслуговуваних громадян (при необхідності за зниженими цінами або безплатно), приготування їжі, доставку гарячих обідів, годування, в т. ч. у пунктах харчування, їдальнях, доставку книг, газет, журналів тощо;
- виклик лікаря, медсестри Червоного Хреста, придбання та доставка медикаментів, відвідування хворих у закладах охорони здоров'я, здійснення лікувально-оздоровчих, профілактичних заходів, госпіталізацію, консультування у лікарів та інших спеціалістів;
- допомогу в прибиранні приміщення, прання білизни;
- організацію надання платних послуг через пункти побуту (хімчистка, прання білизни, ремонт одягу, взуття і побутової техніки, перукарські послуги тощо);
- оформлення документів на субсидії для оплати житлово-комунальних послуг, оплати платежів;
- читання преси, написання листів;
- допомогу в обробітку присадибних ділянок;
- оформлення документів на санаторно-курортне лікування, влаштування до будинку-інтернату для громадян похилого віку та інвалідів, психоневрологічного інтернату тощо;
- організацію надання різних видів протезно-ортопедичної допомоги, забезпечення милицями, палицями, окулярами;
- встановлення і підтримання зв'язків з підприємствами, установами, організаціями для надання шефської допомоги самотнім непрацездатним громадянам.

На початок 2003 р. відділення соціальної допомоги виявило 1457 самотніх осіб. Фактично обслуговування охоплено 716 громадян, які не здатні до самообслуговування. Самотніх громадян обслуговують 39 штатних і 30 позаштатних соціальних працівників. Навантаження на одного штатного працівника становить 17–19 підопічних осіб. У відділенні обслуговують понад 200 осіб віком 80 і більше років, а також 14 інвалідів, прикутих до ліжка.

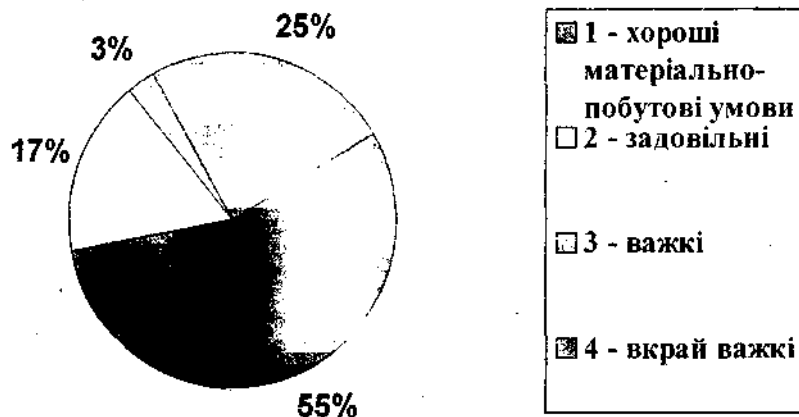
Оскільки район складається із сільських жителів, а кожний із пенсіонерів має присадибну ділянку і відчуває потребу в допомозі з обробіткою ґрунту, сівбою і збиранням врожаю. Соціальні працівники допомагають у цьому працюючи самі, і, залучаючи до цього підшефні підприємства. Щорічно розвозять дрова самотнім пенсіонерам і інвалідам, які користуються пічним опаленням, доставляють зерно, цукор, крупи, що їх видають сільськогосподарські господарства як щорічну натуроплату за оренду земельних паїв.

Протягом 2002 р. соціальні працівники провели комплекс весняно-осінніх польових робіт на загальну суму 9000 грн., що порівняно з 2000 р. більше на 1300 гривень. 370 самотнім оформлені житлові субсидії.

Відділення організації надання грошової та натуральної допомоги взяло на облік понад 400 осіб, які відповідно до акту обстеження матеріально-побутових умов проживають у важких і вкрай важких матеріально-побутових умовах сіл району.

27,6% всіх самотніх пенсіонерів потребують грошової та різних видів натуральної допомоги.

Всебічною увагою райдержадміністрації, ветеранської ради, управління праці і соціального захисту населення обійнятий кожний з них.

Мал. 2.2. Стан матеріально-побутових умов проживання одиноких громадян Тернопільського району [3: 4].

При відділенні діє пункт прийому продуктів харчування, одягу, взуття, коштів від населення, підприємств, установ, організацій. Діє також підрозділ з пільгового забезпечення інвалідів паливом, інвалідними колясками.

Територіальний центр плідно співпрацює з Товариством Червоного Хреста, з виконкомом сільських, селищних рад, громадськими об'єднаннями. Організують акції милосердя, а зібрані речі, продукти здають в утворений банк речей. Згодом все це розподіляють між інвалідами, багатодітними сім'ями.

Щорічно напередодні Різдва, Великодних свят адміністрація відділу готує зустріч з меценатами, на якій позитивно розв'язують багато проблем. Щомісячно в відділі проводять наради, сюди з'їжджаються з усіх куточків району соцпрацівники: звітують про зроблене, обговорюють наболілі питання, діляться передовим досвідом. У їх віддані також інформування населення щодо змін у соціальному законодавстві, оформлення субсидій, збирання необхідних документів для перерахунків пенсій престарілих громадян, інвалідів.

У зв'язку із погіршенням матеріально-побутових умов проживання одиноких пенсіонерів в районі активізувалася робота щодо надання їм необхідної допомоги з боку підприємств різних форм власності, громадських організацій, благодійних фондів, релігійних конфесій.

Таблиця 1

Надання матеріальної і натуральної допомоги від організацій, установ, підприємств за 2001-2002 р.р. [3: 14].

Роки	Надано натуральну допомогу підприємствами, організаціями різних форм власності в грн.	Надано матеріальну (грошову) допомогу місцевого бюджету в грн.
2001	12675	31600
2002	14787	37200

Аналізуючи дані таблиці, можна висловити сподівання, що територіальний центр заохочуватиме до волонтерського руху дедалі більше меценатів, які поліпшують життя осіб, котрі проживають за межею бідності.

Працівники територіального центру підтримали Всеукраїнську благодійну акцію "Милосердя" з метою привернення уваги українського суспільства до проблем людей похилого віку, інших соціально найбільш незахищених верств населення.

На заклик відгукнулися трудові колективи підприємств, громадські організації, самі громадяни. Їхній внесок у благодійність – 90,5 тис. грн.. у вигляді продуктів харчування, одягу.

На рівні району діє комплексна програма “Турбота”, якою передбачено і здійснюється ряд заходів щодо поліпшення життя інвалідів, осіб похилого віку.

У дні святкування Міжнародного дня людей похилого віку – 1 жовтня та Міжнародного дня інвалідів – 3 грудня працівники центру, в цілому Тернопільського районного відділу соціального захисту населення і багато інших спонсорських організацій приділяють особливу увагу інвалідам. Надають грошову допомогу, вручають продуктові набори, проводять святкові обіди.

На жаль, в територіальному центрі є ще й ряд проблем. Найбільшою із них - недостатнє фінансування.

Отже, розвиток системи соціального захисту в Україні, тобто тієї його ділянки, де опікуються самотніми і престарілими непрацездатними громадянами повинен тривати у напрямку розширення діяльності територіальних центрів.

Виходячи з проведених досліджень можна зробити наступні висновки і пропозиції з метою вдосконалення організації соціального захисту інвалідів та самотніх працездатних громадян:

1. потребує значного зміцнення матеріально-технічна база територіального центру обслуговування;
2. з метою кращого фінансування центру обслуговування слід залучати до цієї роботи благодійні та громадські організації, окремих громадян;
3. з метою кращого обслуговування інвалідів та самотніх непрацездатних громадян в регіоні слід залучити до волонтерського руху студентів, які зможуть допомагати даним категоріям населення.

Важливими напрямками вдосконалення організації соціального захисту малозабезпечених верств населення на регіональному рівні буде пошук нових джерел фінансування а також розробка сучасних механізмів і форм обслуговування даних категорій населення.

Література

1. *Гриненко А. М. Соціальна політика: Навч.-метод. посібник – К.: КНЕУ, 2003.*
2. *Скуратівський В. А., Палій О. М., Лібанова Е. М. Соціальна політика: Навч. посібник – К.: УАДУ, 1997*
3. *Звіти Тернопільського територіального центру соціального обслуговування пенсіонерів, інвалідів та самотніх непрацездатних громадян за 2001–2002 рр.*